

KRISZTUS KÖZELSÉGE

**Kat. szertartástan
szakiskolák számára
és magánhasználatra**

**Irta
TOWER VILMOS**

Második kiadás.

**Szent István-Társulat
az Apostoli Szentszék könyvkiadója
Budapest**

Új ára P —.70

KRISZTUS KÖZELSÉGE

KAT. SZERTARTÁSTAN

SZAKISKOLÁK SZÁMÁRA ÉS MAGÁN-
HASZNÁLATRA

IRTA

TOWER VILMOS

Második kiadás

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT

AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA

BUDAPEST

Nihil obstat.

Nr. 4800.

Dr. Nicolaus Töttösy
censor dioecesanus.

Imprimatur.

Strigonii, die 16. Novembris 1938.

Dr. Joannes Drahos
vic. gen.

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t.
A nyomdáért felelős : ifj. Kohl Ferenc.

SZERTARTÁSTAN.

1. Szertartások.

1. *Miért tiszteljük Istent külsőleg is?*

Mert így követeli az Isten és emberi természetünk.

Az istentiszteletkor előírt külsőségeket *szertartásoknak* nevezzük.

Az Ószövetségben maga az Isten rendelt szertartásokat. A Tízparancsolat és Isten többi parancsa többnyire csak általános tartalmú, pl. «Tiszteld atyádat és anyádat»; a parancsteljesítés módját és részleteit az Úr az előjárók döntésére és lelkiismeretünkre bízta. Egyedül csak az istentiszteletre vonatkozóan írta elő az Úr a legkisebb részleteket is, az alakot, méretet, anyagot, minőséget, az áldozat módját stb.

Az Újszövetségben pedig az Úr Jézus hosszú gyalogutat tett, hogy résztvehessen a templomi *istentiszteleten*. Bárányszelídsége csak egyetlen egyszer változott szent haraggá, amikor *Isten házá*t üzérkedésre használták.

Az ember lélekből és testből áll és az Isten dicsőítéséből mind a kettő ki akarja venni

részét. (Szóbeli ima, kézösszetétel, térdhajtás stb.)

Amióta ember él a földön, mindig szertartás szerint tisztelte s imádta az Istent. Lelkünknek természetében rejlik, hogy belső érzelmeinket külső jelekkel is nyilvánítsuk.

A mindennapi élet is tele van szertartásos külsőségekkel, pl. az illemszabályok, kézfogás, köszöntés, kalapemelés, meghajlások, névnap-i üdvözlések, ünneplős ruha, király-koronázás, magasabbrangú hivatalnokok beiktatása, szoborleplezés stb.

Már a természetünket is úgy alkotta az Isten, hogy örömünk nevetésben, gyászunk sírásban, szégyenkezésünk pirulásban, az anyai szeretet a gyermek ölelésében, becézésében, csókjaiban nyilvánul meg.

Az Anyaszentegyház *hivatalos szertartásait* közös, latin műszóval *liturgiának* nevezzük.

A liturgia alapelemeit az Úr Jézus rendelte és azokat a Szentlélek vezérelte Egyház egészíti ki.

2. A szentmise.

2. Melyik az Anyaszentegyház legtlökéletesebb istentisztelete ?

A szentmiseáldozat (röviden szentmise).

A köznyelv *áldozatnak* nevezi azt, ha valaki más iránt való szeretetből vagy tiszteletből lemond valamiről, amire pedig szüksége volna. Így, ha az anya beteg gyermeke ágá-

nál virraszt s lemond éjjeli nyugalmaról, vagy ha a katona a harctéren lemond otthonáról, életbiztonságáról vagy életéről. De az áldozat valójában csak az Istent, legfőbb Urunkat illeti meg.

Az emberek minden időben és mindenütt áldoztak Istennek, hogy ezzel Őt legfőbb Uruknak vallják, megköszönjék jótéteményeit, kegyelmeit kérik vagy bűneikért megengeszteljék.

Az emberek a saját életük helyett más élő lényt áldoztak fel vagy olyasmit, ami az életfenntartáshoz szükséges (termény vagy állat). Így tettek a zsidók az Ószövetségben.

Az ószövetségi áldozatokat azonban értékre és hatásra nézve végtelenül felülmúlja az *Újszövetség tökéletes áldozata*, vagyis az Úr Jézus keresztáldozata. Mert Jézus a kereszten maga helyett nem más élő lényt vagy tárgyat áldozott fel, hanem a saját legszentebb életét. A szeretetnek természetes szükséglete, hogy adni akar annak, akit szeret. A szeretet legmagasabb foka pedig az, amikor valaki önmagát adja oda. Az Ószövetség áldozatai a keresztáldozat bemutatásával meg is szűntek.

A keresztáldozatot az Úr Jézus megújítja és szüntelenül megismétli a szentmiseáldozatban.

A világháborúban egy (századosi rangban lévő) tábori lelkész, felsőbb engedéllyel, néhány hónapra önként beállott egyik ezredbe közlegénynek, hogy jobban megismerje a legénység testi és lelki aját-baját és így jobban segítségére lehessen. Az ezredben nem ismerték, közlegényként kezelték, a legalan-

tosabb munkát végeztették vele és közben sok szidalmat, gúnyt is el kellett szenvednie.

Igy tesz az Úr Jézus is a szentmisében, amikor *áldozati szándékkal*, irántunk való szeretetből, önként magára ölti a kenyér és borigénytelen alakját és ebben a minőségben, mintegy lemondva isteni fölségéről, kiszolgáltatja magát az emberek önkényének és kénye-kedvének, akik éppoly háborítatlanul bánhatnak el vele és úgy kezelhetik vagy megszentelteleníthetik, akár csak a zsidók tették a Kálvárián.

A keresztáldozat és szentmiseáldozat között tehát *nincs lényeges különbség*, mert mind a kettőben az Úr Jézus *önmagát* áldozta, illetve áldozza fel.

A két áldozat között csak lényegtelen különbségek vannak. Így pl. Jézus a kereszten szenvedett és meghalt, a szentmisében szenvedés és halál nélkül áldozza fel önmagát. A keresztáldozat egyetlen egyszer történt, szentmise ellenben (nagypéntek kivételével) mindennap van.

3. *Ki misézett először?*

Az Úr Jézus az utolsó vacsorán.

Jézus a szentmiseáldozat további bemutatását az apostolokra bízta. Erre hatalmat is, parancsot is adott, e szavakkal: «Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre».

A misézés hatalma az apostolokról a püspökökre és áldozópapokra (miséspapok) szállott át.

Az Úr Jézus a szentmisét nem azért rendelte, hogy azzal minket újonnan megváltson, hanem hogy megváltásának gyümölcseiben részesítsen. Jézus a kereszten *megszerezte* az üdvözülésünkhöz szükséges kegyelmeket, a szentmisében pedig *kiosztja* azokat. A keresztáldozatot örök kúthoz hasonlíthatjuk, melyből minden egyes szentmiseáldozattal a kegyelmek élő vizét meríthetjük.

A mondottakból önként következik a szentmise bemutatásának és hallgatásának kimondhatatlan értéke. Ezért a szentmisét semmi sem pótolhatja. Sem ének, sem prédikáció, sem zsoltár, sem délutáni ájtatosság.

A szentmise gyümölcseinek egy részét a miséző és a misén jelenlévők élvezik, másik részét pedig azok, akikért a pap a misét ajánlja. Misézni lehet élőkért és holtakért.

4. *Melyek a szentmise főrészei?*

a) följajánlás; b) az átváltozás és c) az áldozás.

Ezt a három részt azért nevezzük a szentmise főrészeinek, mert az első szentmise, amelyet az Úr Jézus az utolsó vacsorán bemutatott, szintén e három részből állott.

Ha vásár- és ünnepnapon a szentmise három főrészen jelen vagy, érvényesen hallgatsz szentmisét. Ha a három főrész valamelyikét fontos ok nélkül, szándékosan elmulasztod, halálos bűnt követsz el. Míg ha a három főrészen jelen vagy és csupán a főrészek előtti vagy utáni részt mulasztod el, bocsánatos bűnt követsz el.

5. Minek nevezed a szentmise Fölajánlás előtti részét ?

Előmisének.

Az előmiséhez tartoznak :

a) A lépcsőima. A pap t. i. méltatlansága jeléül előbb az oltárlépcső előtt végzi imá-

Lépcsőima.

ját és mellét verve szánja-bánja bűneit (Konfiteor). Ilyenkor te is bánd meg bűneidet!

b) «*Kyrie eleison*». A miséző felmegy az oltárhoz s újra irgalomért esedezik a Szentháromsághoz. Az oltárszolgával (minisztránssal) föl váltva háromszor kiált az Atyához: «*Kyrie eleison*» (olvasd: kirie elejszon), magyarul: «Uram, irgalmazz!», háromszor a Fiúhoz: «*Christe eleison*» (olvasd: «Kriszte elejszon»), magyarul: «Krisztusom, irgalmazz!» és háromszor a Szentlélekhez: «*Kyrie eleison*». Te is imádkozd lelked mélyéből: «Atya, Fiú és Szentlélek, irgalmazz nekem, bocsásd meg bűneimet!»

c) «*Gloria*». Miután a pap a lépcsőimában és a kyrieiben irgalomért kiáltott, mintha ismét megnyílnék az ég, mint egykor karácsony éjjelén, hogy újra hallhassuk a Megváltó közelségét hirdető angyali éneket: «*Gloria in excelsis Deo!*» Magyarul: «Dicsőség a magasságban Istennek!»

Glória közben te is dicsérd az Urat; örvendj, hogy meghallgatja kérésedet, megbocsátja bűneidet és örök dicsőségre szánt, csak jóakarattal tarts ki mellette.

d) «*Dominus vobiscum*». A pap kifordul a hívek felé és őket e szavakkal üdvözli: «*Dominus vobiscum* — az Úr legyen veletek». A válasz: «*Et cum spiritu tuo* — És a te lelkeddel».

A *Dominus vobiscum* a szentmise folyamán nyolcszor fordul elő. Ez a megismétlődő, kölcsönös üdvözlés lelki egységbe forrasztja a misézőt a hívekkel. Hiszen a szentmise nem a pap magánájtatossága, hanem az egész hit-

községé s az egész Egyházé ; hatása kiárad a föld kerektségére, fölér a mennyországig, elér a tisztítóhelyig. Ébreszd föl magadban a kí-

Szent lecke.

vánságot, hogy mindig veled legyen az Úr, vagyis állandóan a megszentelő kegyelem állapotában maradhass, soha nagyobb büntetést ne kövess.

c) «Könyörgés» (Oratio). Az üdvözlés után a pap az oltár jobboldalára meg (a hívek helyéről nézve !) és ott kiterjesztett karral

Evangélium.

elimádkozza a megfelelő, arra a napra rendelt egy vagy több «könyörgést», kezdve e szóval : «Oremus» (magyarul : «Könyörögjünk») és befejezve legtöbbször e szavakkal : «Per omnia

saecula saeculorum» (magyarul: «Mindörökön örökké»). Könyörgés közben kérd te is az Úrtól mindazokat a kegyelmeket, amelyekre legjobban rászorulsz. Egyúttal imádkozzál másokért és édes hazádért is.

f) «*Szentlecke*». A könyörgés után a pap (ugyancsak az oltár jobboldalán) elolvassa a Szentírásnak az illető napra kijelölt részletét (többnyire az apostolok leveleiből). Ez az isteni szó *lecke reánk nézve*, melyet azért a nép nevében az oltárszolga meg is köszön. («Deo gráciász — Hála legyen az Istennek.») Szentlecke közben elmélkedj azon, hogy *ma* milyen leckével (jócselekedettel) számolhatnál be Jézusodnak.

A szentmise legnagyobb részében imádkozva ugyan, de *mi beszélünk* Istenhez, a Szentleckében és Evangéliumban ellenben az Úr szól hozzánk, aki egyedül képes a világot az igazsághoz és boldogsághoz vezetni.

g) «*Evangélium*». A Szentlecke végeztével a pap az oltár jobboldaláról a baloldalra megy át és ott elolvassa a négy evangélium valamelyikéből az aznapi részletet. (Jézus az evangéliumot, azaz az Üdvözítő «jó hírt» elsősorban a zsidóságnak hirdette, de az nem fogadta el. Ezért az evangéliumot a pogánysághoz vitték át. Ezt jelképezi a könyvnek átvitele a Leckeoldalról az Evangéliumoldalra.)

Az Evangélium Krisztus Urunk tanítása. Ezért tiszteletből és a szent igazságok készséges elfogadásának jeléül, állva hallgatjuk meg. Az evangélium elején ú. n. kiskeresztet húzunk homlokunkra, szánkra és szívünkre,

kérve az Urat, hogy tanítását eszünkkel meg-
értsük, szánkkal bátran megvalljuk és
szívünkben megőrizzük. A régi idők min-

Fölajánlás.

tájára sok helyütt ma is az evangélium után
következik a szentbeszéd.

d) «Credo» (Hiszekegy). A régi időben a
keresztényjelöltek (akik keresztények akar-

tak lenni, de még nem voltak megkeresztelve) csak evangéliumig, illetve a szentbeszéd befejezéséig maradhattak a szentmisén. A szentbeszéd után távozniook kellett, mert utána csak a megkeresztelték, a «hivők» vehettek részt a szentmisén.

Annak jeléül, hogy most már csak Krisztus Evangéliumának készséges hitvallói és hűséges követői vannak jelen, elimádkozták a katolikus hitvallást, a Hiszekegyet (latinul: «Credo»), melynek végeztével keresztet vetettek magukra. Credo alatt mondd el te is a Hiszekegyet. A Credo némely miséből elmarad.

A hitvallás után kezdődik a voltaképpeni szentmise, ennek első főrészével, a följajánlással.

6) Mi történik följajánláskor ?

A pap felajánlja a kenyeret és a bort az áldozatra.

Más szóval a pap az áldozat létrehozására előkészíti és imák kíséretében megáldja a kenyeret és bort. «Vevé Jézus a kenyeret, megáldá . . ., hasonlóképpen a kelyhet is.»

A szentmisében a pap vékonyka kenyeret, ú. n. ostyát ajánl fel.

A felajánlás kezdetét arról ismerjük meg, hogy a pap leemeli a kehelyről a kehelytakarót, az oltárszolga pedig odahozza a bort és a vizet.

Kézmosás. Régente a szentmiséhez szükséges kenyeret, bort, tömjént, szegényeknek szánt alamizsnát a hívek maguk hozták és

felajánláskor adták át a misézőnek, miközben ennek keze beszennyeződött. Azért fölajánlás után megmosta kezét. Innen maradt meg a szokás, hogy a pap felajánlás után ma is megmossa kezét.

A hívek szép fölajánlási szokásának maradványa a perselyezés és a néhol még szokásos «oltárkerülő». Amikor tehát a hívek a felajánláskor körülhordozott perselybe pénzt tesznek, adományukkal és jó szándékkal voltaképp a szentmise-áldozat bemutatásához járulnak.

Prefáció vagy «*Előzetes hálaszózat*». Szent Lukács evangélista írja, hogy Jézus az utolsó vacsorán, vevén a kenyeret, *hálát ada* és megszégé. (22. 19.) Az Egyházból is kitör, már az átváltozás előtt, a hála és öröm az ú. n. prefációban, melyet e szavakkal végez a pap: «Sanctus, sanctus, sanctus...» (Olv.: szánktusz, mely szó annyit jelent, mint «szent».)

A Sanctus teljes szövege magyarul így hangzik: «Szent, szent, szent a seregek Ura Istene!... Áldott, ki az Úr nevében jön. Hozsanna a magasságban!» Ez utóbbi szavakkal üdvözölte a nép az Urat, midőn ünnepelesen bevonult Jeruzsálembe. Nagyon is ide illenek tehát e szavak, midőn az Úr a kenyér és bor színe alatt az oltárra készül leszállni, mi pedig várva-várjuk érkezését.

Misekehely.

Szánktuszkor az oltárszolga csenget, hogy a híveket az átváltozás közelségére figyelmeztesse.

Felajánláskor ajánld fel te is magadat a jó Istennek; ajánld fel minden gondolatodat, szavadat és cselekedetedet. Külön is ébressz magadban valamely jószándékot, melyet «a szeplőtelen áldozati adományok» mellé helyezhess.

Az előzetes hálaszózat alatt te is adj hálát az Úrnak, hogy legfölségesebb áldozatán jelen lehetsz (sőt szentáldozáskor magadhoz veheted szent testét és vérét). Szánktuszkor pedig, mint bűnös, méltatlanságod miatt alázd meg magad a szentek Szentje előtt.

A pap még egyszer — utoljára — megáldja a kenyeret és bort; az oltárszolga ismét csenget s jelzi: íme, érkezett az átváltozás, az Úr megjelenésének dicső, csodás pillanata, készüljünk rá. Csakugyan mindenki térdre ereszkedik, az ének és zene elhallgat, az orgona elnémul és teljes csendben megtörténik az Átváltozás.

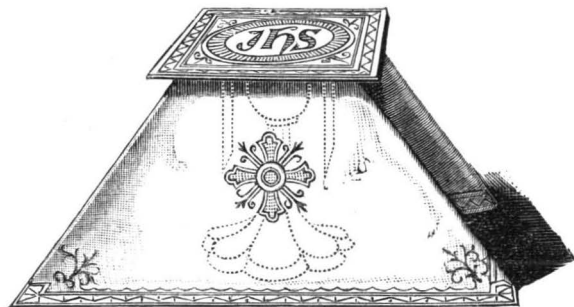
7. Mi történik Átváltozáskor?

A pap átváltoztatja a kenyeret és a bort az Úr Jézus szent testévé és vérévé.

A miséző Krisztus személyét helyettesíti. Ezért a kenyeret és a bort úgy változtatja át Krisztus szent testévé és vérévé, mint ahogy azt az utolsó vacsorán maga az Úr cselekedte és megparancsolta, hogy ezt végezzék az ő emlékezetére.

A miséző először a kenyér fölött ismétli meg az Úr szavait : «Ez az én testem», utána letérdel s imádja az immár jelenlévő Megváltót, a királyok Királyát ; fölkel és *fölmutatja* az Urat, hogy mindnyájan láthassák és imádják. (Innen az «Úrfelmutatás» szava !)

Ugyanígy tesz a borral, melyet szintén

Befödött misekehely.

az Úr szavaival változtat át az Úr szent vérévé.

Az imádás csendjét csak a csengetyűszó töri meg : mindenkit figyelmeztet az oltár nagy eseményére.

Úrfelmutatásra térdelj le két térdre. A pap térdhajtásakor hajts fejet, a Szent Test és a Szent Vér «fölmutatásakor» pedig tekints a szent Ostyára és kehelyre, majd a pap ismételt térdhajtásakor újra hajts fejet. Ez a leg-

helyesebb magatartás, mely megfelel az Úr Jézus szándékának (Szent Lukács 18, 13.), az Egyház gyakorlatának és a pápa óhajának (X. Pius 1907 máj. 18. és jún. 12.).

Az Úrfelmutatás szent pillanataiban a pap példájára te is néma hódolattal imádd az Urat, vagy pedig felhasználhatod e drága alkalmat lelked legfontosabb, szent kívánságainak előterjesztésére.

Pater noster vagy a Miatyánk. A szentmise harmadik főrészének, az áldozásnak előkészületeként a pap elimádkozza a *Miatyánkot* («Pater noster»), majd megismétli a kafarnaumi százados alázatos felkiáltását: «Domine non sum dignus... — Uram,

Oltárcsengetyű.

nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondjad és meggyógyul az én lelkem». E szavak közben (házánkban) az oltárszolga *csenget*, hogy ezzel az áldozókat az oltárhoz szólítsa, a többieket pedig legalább lelki áldozásra indítsa.

8. Mi történik áldozáskor?

A pap magához veszi az Úr Jézus szent testét és vérét.

Az áldozás a szentmise áldozati mivoltának befejezése. Az Egyház óhaja, hogy a

szentmisében necsak a pap áldozzék, hanem a hívek is. De szentmise elején vagy végén, sőt a szentmisén kívül is lehet s szabad áldozni.

Átváltozás. (Úrfelmutatás.)

Sok helyen szokás, hogy az áldozó hívek állá alá az oltárszolga áldozótálcát tart, vagy maguk a hívek adják tovább egymásnak. Ez arra való, hogy a Szent Ostya földreesését meg-

akadályozza. Ilyen tálca híján imakönyvedet vagy tiszta zsebkendődet is használhatod.

A szentáldozást egy vagy több hálaadó

Áldozás.

«Könyörgés» követi. Eközben, ha áldoztál, végezd el te is a szentáldozás utáni imáidat.

Ezután a pap a szentmise befejezését ez ősrégi szóval jelzi : «Ite, missa est». (Magyar

értelme : «Menjetek, a misének vége !») Böjti és bűnbánati napokon pedig a pap a szentmisét e szavakkal fejezi be : «Benedicamus

Áldás.

Domino — Áldjuk az Urat !», a gyászmisét pedig így : «Requiescat in pace — Nyugodjnak békében !» Régente u. i. a böjti napokon a szentmisét még zsolozsmaimádság, a

gyászmisét pedig a megholt beszentelése követte.

Áldás és utolsó evangélium.

A szentmise végének jelzése után a pap még *megáldja* a híveket (ez a gyászmisében elmarad) és a baloldalon elmondja az ú. n. utolsó evangéliumot.

Csendes mise után a pap még három Üdvözlégyet és három más imát mond el, de ez már nem tartozik a voltaképpeni szentmiséhez.

A szentmisét a pap vagy csupán mondja, vagy némely részeit énekli. Ez utóbbi az énekes vagy nagymise. A nagymisét a pap vagy egyedül végzi vagy papi segédlettel.

A pap első szentmiséjét újmisének mondjuk. A pappá szentelés 25. évfordulati napján mondott szentmisét ezüstmisének, az 50. évfordulatin végzettet aranymisének nevezzük, a 60.-on a gyémántmise, a 65.-en a vasmise, a 70.-en az acélmise.

9. *Hogyan viselkedj a szentmisén ?*

Illően és ájtatosan. A két evangéliumot állva hallgatom és legalább Úrfelmutatáskor, áldozáskor és áldáskor leterdelek.

A térdhajtásnak, mint az Egyház minden szertartásos cselekedetének, mélységes értelme van. Aki térdet hajt, lekisebbíti alakját és ezzel kifejezi, hogy kisebbnek és keve-

sebbnek ismeri el magát annál, aki előtt tér-
det hajt.

Lásd «Templomi illemszabályok» a Függe-
lékben, e könyv 77. oldalán.

10. Kit képvisel az oltárszolga?

A népet.

Az Egyház óhaja, hogy a hívek belekap-
csolódjanak a szentmisébe, és így mintegy
az oltárszolga szerepét töltsék be. «Necsak a
szentmise közben imádkozzatok, hanem a
szentmisét imádkozzatok!» (X. Pius pápa.)
Ehhez szükséges a szentmise részeinek és
szövegének részletesebb ismerete. E célra
ajánlom a következő segédkönyveket: «Ma-
gyar misekönyv», «Együtt az Egyházzal» (ez
egy kis füzetke, amely a mindenkor vasár-
napi szentmise szövegét tartalmazza), Tower:
«A katolikus hitvallás», 2. kiadás 165—197.
és 272—367. old. (amelyben szerző a szent-
misét részletesen és népiesen megmagya-
rázza).

3. Szentségek.

11. Mik a szentségek?

Krisztus rendelte jelek, amelyekkel
kegyelmeket kapunk.

12. Hány szentség van?

Hét, ú. m. a keresztség, bérnálás,
Oltáriszentség, bűnbánat, szent kenet,
egyházi rend és házasság.

A keresztség és bűnbánat kivételével a többi szentséget csak akkor vehetjük föl méltóan, ha nincs halálos (súlyos) bűn a lelkünkön.

A keresztséget, bérnálást és egyházi rendet érvényesen csak egyszer lehet felvenni.

A keresztség.

13. Szükség esetén hogyan keresztesz ?

A keresztelendő fejére vizet öntök s közben e szavakat mondom : «Én megkeresztellek téged az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében».

Mindenki érvényesen kereszthet, de a szükség esetét kivéve, mégis csak papnak szabad kereszteni, mert ő egész bizonyosan előírás szerint, tehát érvényesen keresztel.

A pap kereszteléskor mély jelentőségű imádságokat és különféle szertartásokat végez. (Pl. szentelt só, olaj, égő gyertya használata stb.) Ezekkel az Egyház a keresztséget illő keretbe foglalja és méltóságát jobban kiemeli. De ezek a szertartások nem tartoznak a keresztség lényegéhez és ezért halálveszedelemben elhagyhatók. («Szükségkeresztesés».) Ha a veszedelem elmúlt, az elmaradt szertartásokat pótoltatjuk.

14. Milyen kegyelmet kaptál a keresztségben ?

Megkaptam (első ízben) a megszentelő kegyelmet.

A megszentelő kegyelem elnyeréséből már önként következik, hogy megtisztultam az eredeti bűntől, Isten gyermekévé és a mennyország örökösevé lettem. (Aki felnőtt korában keresztelkedik meg, személyes bűneitől is megszabadul.) A keresztség ajtó az Anyaszentegyházba és a többi szentséghez. Keresztség előtt más szentséget érvényesen föl nem vehetünk.

A szülőknek fontos kötelessége, hogy újszülött gyermeküket siessenek katolikus módon megkereszteltetni.

Keresztszülőnek csak jóra való, hithű *katolikust* kérjünk fel. Házasság csak akkor lehetnek keresztszülők, ha katolikus templomban kötötték házasságukat. A keresztszülő ugyanis mintegy jótáll és kezeskedik a megkereszteltnek katolikus neveléséről.

A bérálás.

15. Mi végett bérálkozol (bérálkozótól)?

Hogy a Szentlélek megerősítsen hitemben.

Az első bérálkozás pünkösdkor volt, mikor a Szentlélek tüzes nyelvek alakjában szállott az apostolokra és megerősítette őket az apostoli munkára. Mi pedig megerősödünk hitünkben elsősorban azért, hogy bátran megvalljuk és szerinte éljünk. A bérálás természetesen növeli bennünk a megszentelő kegyelmet is és eltörölhetetlen nyomot hagy lelkünkben.

A bérálás hatásait kitűnően jelképezi a balzsamos olaj. Megolajozzuk a kocsikat, kerékpárokat, mozdonyokat, varrógépeket, hogy könnyebben működjenek. «A cséplőgépnek az olaj az étele», vagyis az olaj adja az erőt a meghajtásához és a megakadás nélküli munkához. Így erősíti, lendíti és megkönnyíti a bérálás a lélek küzdelmét Krisztusért. Az olaj a papíron hagy eltávolíthatatlan nyomot : a bérálás a lelkünkben. A balzsam megóvja a holttestet a feloszlástól, a bérálás megóvja lelkünket a vallási zülléstől. A gyengéd arculütés a régi békecsókot helyettesíti, de figyelmeztethet arra is, hogy katolikus hitünkért bármikor készek legyünk a bántalmakat szívesen eltűrni. A keresztségben Isten gyermekeivé, a bérálásakor pedig Krisztus katonáivá leszünk.

16. *Ki bérálkozhatik ?*

Aki még nem bérálkozott és a megszentelő kegyelem állapotában van.

Aki bérálkozni akar, óhaját *idejekorán* jelentse plébánosánál vagy hitoktatójánál, hogy *bérmaoktatásban* részesüljön és erről igazolványt kapjon («Bérma-cédula»).

Rendszerint *csak püspök bérálhat*. Aldozópap csak akkor, ha a pápa megengedi. (Bencés főapát, gör. kat. papok.)

Bérálásakor a béráló kezét a bérálkozó fejére teszi és balzsamos olajjal («krizma») megkeni homlokát, miközben imádságos szavakat mond.

Bérmálkozásra bérmaszülőt is szokás választani. A bérmaszülő megbérmált hithű katolikus legyen. Házasak csak akkor lehetnek bérmaszülők, ha katolikus templomban kötöttek házasságot.

Az Oltáriszentség.

17. *Ki van jelen az Oltáriszentségben?*

Az Úr Jézus Krisztus a kenyér és bor színe alatt.

Az Úr Jézus az Oltáriszentséget a szentmisével kapcsolatban az utolsó vacsorán rendelte. Kezébe vette a kenyeret, megáldotta, megszegte és e szavakkal adta tanítványainak: «Vegyétek és egyétek, ez az én testem». Aztán vette a kelyhet a borral, megáldotta a bort és e szavakkal adta át tanítványainak: «Igyatok ebből mindnyájan, ez az én vérem. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre».

Krisztus e szavakkal: «Ez az én testem, ez az én vérem», a kenyeret és a bort az Ő szent testévé és vérévé változtatta át.

Az Oltáriszentséget görög szóval Eucharisztianak (olv. eucharisztia) is nevezik (pl. eucharisztikus körmenet, kongresszus stb.).

Az Oltáriszentség színein az Oltáriszentség észrevehető külsőségeit értjük, ú. m. szín, alak, íz, súly, romlandóság stb.

18. *Hol található az Oltáriszentség?*

Oltárainkon a Szentségházban.

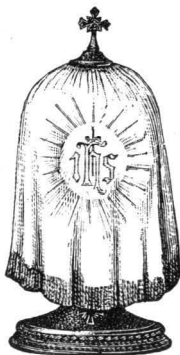
A Szentségház latin neve : Tabernaculum (olvasd : Tabernákulum).

19. Milyen szent edényekben őrizzük az Oltáriszentséget ?

Az áldoztató-kehelyben és a szentségtartóban.

Áldoztató-
kehely.

Áldoztató-kehely
a köpenykével.

20. Miről ismerheted fel, hogy melyik oltáron van az Oltáriszentség ?

Az illető oltár szentségháza előtt öröklámpa ég.

Szentségtartó.

A «világ világosságát» jelzi az öröklámpa, melynek állandóan, éjjel-nappal égnie kell,

hogy emlékeztessen az Úr ígéretere: «Én veletek vagytok mindennap a világ végétéig».

Öröklámpa.

21. Mivel üdvözlöd az Oltáriszentséget a templomban?

Térdhajtással.

Ha templomba lépsz, amelyben Oltáriszentség van, üdvözlöd az Úr Jézust térdhajtással; éppígy, amikor elhagyod a templomot. Ha pappal találkozol, ki beteghez viszi az Oltáriszentséget, a Szentségben lévő Úr Jézus előtt szintén hajts térdet. Katonai személyek a Szentség felé fordulva, «vigyázz»-állásban is tiszteleghetnek.

Templom előtt emeld meg kalapodat. A katona tisztelegéssel, a nő keresztvetéssel vagy fejhajtással adja meg az Úr Jézusnak, a királyok Királyának kijáró tiszteletet.

22. Hányszor kell áldoznod?

Évente legalább egyszer, húsvét táján; de jobb, ha minél gyakrabban áldozom.

Halálveszedelemben is köteles vagy áldozni, ha teheted (pl. veszedelmes műtét előtt, katona az ütközet előtt stb.).

Hazánkban a húsvéti áldozás ideje rendszeren nagyböjt első vasárnapjától Szentháromság-vasárnapig (Pünkösöd után az első vasárnapig) szokott tartani.

A bűnbánat szentsége.

23. Isten melyik szentségben bocsátja meg (a keresztség után elkövetett) bűneidet?

A bűnbánat szentségében.

Krisztus Urunk a bűnbánat szentségét föltámadása napján rendelte el, amikor az apostolokra lehelt és így szólt: «Vegyétek a Szentlelket. Akiknek megbocsátjátok bűneiket, megbocsáttatnak nekik, és akiknek megtartjátok, meg vannak tartva».

A bűnbánat szentsége eltörli bűneidet és visszaadja neked a megszentelő kegyelmet vagy ezt nagyobbítja, ha csak bocsánatos bűnöd van. A halálos bűnök eltörlésével vele jár az örök kárhozattól való szabadulás is.

Az egész természet a gyónást hirdeti. Mi a sírás? meggyónt fájdalom. Mi a nevetés? meggyónt öröm. Mi az elpirulás? lelkismeret meggyónt megrezzenése. A gyónás a lelkiismeret természetes ösztöne. Nagy bűnösök sokszor évek mulva, önként jelentkeznek a bíróságnál, hogy vallomásukkal könnyítsenek lelkükön.

Isten már ősszüleinktől is beismerést, bűnvallomást kívánt. (Móz. I., 9—13.) A mózesi törvény továbbá előírta, hogy kinek milyen bűne után, minő áldozatot kell bemutatnia. Mivel pedig az áldozatot csak a pap mutathatta be, az áldozat minőségéből egyúttal a bűnnek fajtájára is következtethetett. Tehát az Úr már az Ószövetségben megkövetelte a bűnvallomás valamelyes módját és pedig pap előtt.

Krisztus Urunk tehát az emberi természet és az ószövetségi történelem alapjára helyezkedett, amikor elrendelte a bűnbánat *sentségét*.

Azóta milliók és milliók könnyebbültek, tértek és javultak meg a gyóntatószékben. Vannak szenvedélyek, amelyekkel szemben minden rábeszélés, fenyegetés vagy büntetés teljesen hatástalan. Csak a bűnbánat sentségében Krisztus kegyelme változtatja meg, emeli és nemesíti a lelkeket. Különben ha jól gyónsz, önmagadon észlelheted és tapasztalhatod a bűnbánat sentségének nagy áldását, kegyelmét és vigasztalását.

Ha netán halálos bűnt követnél el, isteni törvény kötelez a szentgyónásra vagy legalább a tökéletes bánatra a gyónás szándékával. Egyházi törvény alapján pedig köteles vagy legalább évente egyszer meggyónni.

24. Hogyan veszed fel a bűnbánat sentségét?

- a) lelkiismeretemet megvizsgálom ;
- b) bűneimet megbánom ;

- c) javulást fogadok ;
- d) meggyónom és
- e) az elégtételt elvégzem.

A *bánat* a bűnbánat szentségének legfontosabb része, mert *bánat nélkül nincs bocsánat*. Halálos bűneidet *okvetlenül* meg kell bánnod, de tanácsos bocsánatos bűneid megbánása is.

Legjobb, ha bűneidet mindjárt a lelkiismeretvizsgálatkor vagy közvetlenül utána bánnod meg, de minden esetre még a feloldozás előtt, mert bánat nélkül a föloldozás nemcsak érvénytelen, hanem szentségtörés is volna.

25. Hányféle bánattal veheted fel a bűnbánat szentségét ?

A tökéletes vagy a kevésbé tökéletes bánattal.

26. Mikor tökéletes a bánatod ?

Ha bűneimet Isten iránt való szeretetből bánom.

Ezt a bánatot azért nevezzük tökéletes bánatnak, mert a legszentebb és legönzetenőbb indító okból fakad.

Ilyen tökéletes bánata volt Szent Péternek. Ő igazán szerette az Úr Jézust. S amikor a megtagadás bűne után az Úr Jézus szomorúan rátekintett és neki eszébe jutott, hogy ezt a szomorúságot gyáva bűne okozta, hát

akkor úgy elszorult a szíve, hogy rögtön sírva fakadt és egész életén át fájalta bűnét.

27. Mikor kevésbbé tökéletes a bánatod?

Ha bűneimet Istentől való félelemből bánom.

Kevésbbé tökéletes a bánatom, pl. ha azért bánom bűneimet, mert miattuk nem üdvözülhetek, vagy mert az örök büntetés vár reám, vagy mert bűneim következtében nem járhatok tiszta, kedves lélekkel Isten színe előtt. Ilyen bánata volt a jobb latornak. A kereszten eszébe jutottak szörnyű bűnei és arra gondolt, hogy néhány óra múlva Isten ítélőszéke elé kerül, ki a pokolba fogja taszítani. Nagy *félelem* fogta el lelkét. Úgy bánta most bűneit. Azért Jézushoz, az Isten Fiához fordult és kérte, «emlékezzél meg rólam, Uram, ha országodba jössz» és az Úr megbocsátott neki. A kevésbbé tökéletes bánat indító oka ugyan önző, de mégis a hitből fakad s az igazságos Istenre irányul, ezért *a gyónással kapcsolatban* elégséges.

A bűnbocsánat szentségében csak az úgynevezett «természetes bánat» értéktelen, vagyis ha csupán földies okokból bánom bűneimet; egyszerűbb szavakkal: ha bánom ugyan bűneimet, de nem szent, azaz természetfölötti okokból. Pl. ha valaki csak azért bánná bűnét, mert miatta betegségbe esett, vagy a tolvaj, mert a rendőrség kezébe került, vagy a tanuló, mert kitették az iskolából. Az ilyen bánatnak azért nincs értéke,

mert «természetes» (innen az effajta bánat neve), hogy ilyen kellemetlen hatású, *földies okból* a legmegrögzöttebb bűnös is bánja vagy bánhatja bűnét a nélkül, hogy a megtérés jeleit mutatná.

A bűnbánat szentségében tehát csak a tökéletes vagy kevésbbé tökéletes bánat mellett bocsát meg az Isten.

28. Minő különös ereje van a tökéletes bánatnak?

Hogy (már a gyónás előtt) *azonnal* eltörli a bűnöket.

Igaz, hogy a tökéletes bánat azonnal, tehát már a gyónás előtt, eltörli még a súlyos bűnöket is, de azért bánatunknak magában kell foglalnia a gyónás szándékát is, amennyiben ez lehetséges.

29. Életveszedelemben, ha meg nem gyónhatsz, hogyan szabadulhatsz meg bűneidtől?

Felindítom a tökéletes bánatot, mert ez gyónás nélkül is eltörli bűneimet.

Halálos veszedelemben legfőbb gondod legyen lelked megmentése. (Égő házban rekedsz, mély vízbe esel, elgázol a vonat vagy a villamos, süllyedő hajón állsz vagy egyébként érzed közeli halálodat.) Ilyenkor mindenekelőtt a tökéletes bánatot indítsd föl magadban.

Sokszor imádkozz a jó halál kegyelméért és hogy halálveszedelem esetén sikerüljön tökéletes bánatot keltened.

30. Mily szavakkal indíthatod fel magadban a tökéletes bánatot?

«Istenem! Teljes szívemből bánom minden bűnömet, mert azokkal Téged bántottalak meg, aki végtelenül jó vagy hozzám.»

Valamivel hosszabb, de könnyebben bánatra hangoló a következő szöveg:

Istenem! a mennyországot kockára tettem: irgalmazz nekem!

Istenem! a poklot megérdemlettem: irgalmazz nekem!

Istenem, Téged, legjobb Atyámat bántottalak meg: irgalmazz nekem!

Jézusom, Te értem haltál meg a kereszten: irgalmazz nekem!

31. Hogyan kezded a gyónást?

E szavakkal: «Legutóbb . . . (hete, hónapja) gyóntam».

A pontokkal jelzett helyen legutóbbi gyónásod idejét említsd. Pl. «Legutóbb húsvétkor gyóntam».

A gyónást rendszeren az ú. n. gyóntatószékben végezzük. De minden más tisztes helyen is történhetik. (Pl. súlyos betegek ágyban, háborúban megsebesültek a kötözőhelyen stb.)

Okvetlenül meg kell gyónnod minden halálos bűnödöt és azok számát. Ha csak egy halálos bűnödöt hallgatnád is el szándékosan, Isten a többi bűnödöt sem bocsátaná meg és szentségtörést követnél el.

Bocsánatos bűneidet nem vagy köteles megvallani, de jó, ha ezeket is meggyónod, mert néha nehezen tudsz különbséget tenni halálos és bocsánatos bűnök között.

Ha azonban nem volna halálos bűnöd, legalább egy bocsánatos bűnödöt meg kell bánnod és gyónnod, avagy egy-két nagyobb bűnt régi életedből, mert különben a lelki-
atya nem oldozhatna fel.

Bűneidet őszintén és érthetően gyónd meg, félelem, szépítgetés és mentegetődzés nélkül. Kerüld a fölösleges szószaporítást.

Ha nem tudod megmondani bűneidnek pontos számát, hozzávetőlegesen gyónhatod meg, pl. «havonként vagy hetenként körülbelül ennyiszer».

A gyóntató a gyónásban hallott bűnöket soha, semmiféle körülmények között senki-
nek sem árulja el. Inkább feláldozza életét, mintsem a *gyónási titkot* elárulja. (Pl. Nepomuki szent János esete.)

A föloldozásra még nem tesz méltóvá az, hogy megvallod bűneidet (Júdás is megvallotta bűnét), hanem lelkiatyádnak meg kell mondanod, hogy bűneidet töredelmesen meg is bántad és komolyan meg akarsz javulni. Lelkiatyád csakis ez esetben oldozhat fel. Ez okból bűneid megvallása után főnhangon ismételd meg a bánat szavait,

32. Mit tesz a lelkiatya a gyónás végén ?

Elégtételt ad föl, azután föloldoz bűneimtől.

Elégtételül a gyóntató imádságot vagy más jócselekedetet ró rád.

A pápa és a megyéspüspökök néhány igen nagy bűnnek (gyilkosság, hittagadás, érvénytelen házasságkötés stb.) föloldozását fönn tartják maguknak. Ilyen esetben a lelkiatya a gyónót vagy ahhoz utasítja, aki az illető bűn föloldozására jogosult, vagy kieszközli magának a föloldozás hatalmát. Halálveszelemben azonban a gyóntató minden bűn alól föloldozhat.

A gyóntatószékből való távozás után adj hálát Istennek és minél előbb végezd el az elégtételt.

Ha a szentgyónásban saját hibádon kívül felejtettél ki egy halálos bűnt, ezt ráérsz megvallani, ha ismét gyónni mégy. A gyónásod természetesen érvényes volt. Ha azonban gyónásodból *készakarva, gyávaságból* hagytál ki halálos bűnt, az egész gyónásod érvénytelen volt. Ezért azt meg kell ismételned és az elhallgatás bűnét (szentségtörés) is meg kell vallanod.

33. Minek nevezed azt a szentgyónást, amelyben több gyónásodat megismétled ?

Egyetemes gyónásnak.

Az egész életünkről szóló gyónást *életgyónásnak* is nevezzük.

Szükséges egyetemes gyónást végezned, ha egyszer vagy többször érvénytelenül gyónál volna. Csupán *tanácsos* egyetemes gyónást végezned: bizonyos fontosabb életmozzanataid előtt (első szentáldozás, házasságkötés, új pálya megkezdése előtt stb.) és főképp amikor halálodra készülsz.

A bűcsúról már szólottunk: Tower: «Krisztus igazsága» V. kiadás, 139. kérdés.

A szent kenet szentsége.

34. Melyik szentséget rendelte az Úr betegséged esetére?

A szent kenet szentségét.

A szent kenetet csak azok a keresztyé-nyek vehetik fel, akik *betegség* következtében jutottak halálveszedelembe.

A súlyos beteg köteles előbb meggyónni, vagy ha nem gyónhatik, bűbánatot kell felindítania.

A szent kenet szentsége révén azokat a kegyelmeket nyered, amelyekre mint súlyos beteg rászorulsz. «Meggönnyebbülsz» (Szent Jakab 5, 15), sőt elősegíti gyógyulásodat is, ha ez lelkednek javára szolgál; lelkedről eltörli a bocsánatos bűnöket és növeli a megszentelő kegyelmet. Sőt, ha önhibádon kívül nem tudnál meggyónni, de van legalább bánatod, még halálos bűneidet is eltörli.

A szent kenetet a pap úgy adja fel, hogy a betegek számára szentelt olajjal megkeni érzékszerveidet s közben imát mond.

A szent kenetet ugyanabban a betegségben csak egyszer veheted fel. Ha azonban a szent kenet után fellábadsz, de újra halál-

Szent kenet.

veszedelembbe jutsz, a szent kenetet újból felveheted.

Ha valaki hirtelen meg is hal, azért csak sietve hívassunk hozzá papot, hogy feladja

neki a szent kenetet. Nem mintha fel lehetne adni halottnak is, hanem azért, mivel az orvosok szerint a valóságos halál a meghalás

Papszentelés.

szokott tünetei (lélekzés és szívverés megszünése) után néha csak félóra vagy egy óra múlva áll be. Ellenben roppant helytelen a gyászjelentésekben a *betegek szentségeit* (gyó-

nás, áldozás, szentkenet) «halotti» szentségeknek nevezni.

A szent kenet után a pap feladja a be-tetre az ú. n. apostoli áldást, mellyel teljes búcsú jár.

Az egyházi rend szentsége.

35. Melyik szentség által lehet valaki Krisztus papja vagy püspöke?

Az egyházi rend szentsége által.

Az egyházi rend szentsége lelki hatalmat ad s ennek méltó gyakorlására kegyelmet.

Isteni rendelés alapján az egyházi rend szentségének három fokozata van: a szer-papi, (misés-) papi és püspöki fokozat. A szer-pap (diákonus) keresztelhet, áldoztathat, prédikálhat és a szentmisében a misézőnek segédkezhetik. (Még nem misézhet és nem gyóntathat!) A miséspap vagy egyszerűen pap misézhet és az egyházi rend kivételével kiszolgáltathatja a szentségeket. Azonban csak akkor bérálhat, ha a pápa (vagy az általános egyházjog) külön megengedi. A püspök az összes szentségeket kiszolgáltathatja.

A római kat. papoknak *nőtlen életet* kell élniök és naponként el kell végezniök az ú. n. *papi zsolozsmát* (latinul: breviarium).

Egyházunk a (latin szertartású róm. kat.) papoknak a következő okokból parancsolja a nőtlen életet (celibátus): a) hogy jobban

élhessenek hivatásuknak s veszély esetén (ragály, háború, vallásüldözés) szabadabban, függetlenebbül és bátrabban teljesíthessék lelkipásztori kötelességüket. *b)* A tisztaság erényében a többi hívőnek példaképpül szolgáljanak. *c)* Hogy ne legyen saját családjuk, hanem híveiket, főkép a szegényeket, árvákat és elhagyatottakat, tekintsék családjuknak.

A papi zsolozsma latinnyelvű hivatalos imakönyv, melyből a megfelelő részt minden papnak naponta el kell imádkoznia.

Papjaink a világiaktól megkülönböztető egyházi ruhát hordanak («reverenda», ami magyarul annyit jelent, mint tiszteletreméltó ruha). A világi papok reverendája általában fekete, a püspöké lilaszínű (rendszerint csak fekete reverendát visel lilaszínű gombokkal); a bíborosé bíborszínű, a pápáé fehér, a szerzetesek pedig rendjük szerint különféle színű reverendát viselnek. (Lásd alább.)

A püspökök szertartásos jelvényei: a pásztorbot, a püspöksüveg és a püspöki gyűrű; az érseké a széles szalagalakú érseki palást (pallium). A pápa hármaskoront visel (tiara).

36. Kik kormányzzák Egyházunkot?

A pápa és a püspökök.

A pápa az egész Anyaszentegyházat, többi püspökünk a pápa által kijelölt terület híveit kormányozza. E területeket *egyházmegyéknek* nevezzük.

Az olyan püspököt, aki bizonyos tekintet-

Püspök teljes egyházi díszben.

ben több püspök felett áll, *érseknek* nevez-
zük. Ilyenek pl. hazánkban az esztergomi,

az egri és a kalocsai érsek. Az esztergomi érsek egyúttal hazánk hercegprímása, vagyis rangban és joghatóságban első főpapja. A magyar hercegprímásnak hazánkban nagy köz-

Tiara.

jogi méltósága is van. Ő Magyarország első zászlósura.

Püspökeink tanácsadói a *kanonokok*. Valamely egyházmegye kanonokjait egyúttvéve *káptalannak* nevezzük.

Minden egyházmegye plébániákra oszlik, amelyeknek élén a *plébános* áll. A plébános állandó papi segítőkre szorulhat, akiket a püspök rendel ki. Ezek a *segédlelkészek* (káplánok) és a *hitoktatók*. Több plébánia esperesi

kerületet alkot, melyet egyik plébános, mint *esperes* vezet. Több *esperes* felett a *főesperes* áll, aki az *esperesek* teendőit felülvizsgálja.

Az Anyaszentegyház alkotmánya a legeszményibb. Egyesül benne valamennyi kormányzási módnak mindmegannyi jó oldala. Így megvan benne a korlátlan egyeduralom, mert a pápa joghatóságát senki sem korlátozhatja. Megvan benne az alkotmányos egyeduralom, mert a pápát is szigorúan kötik a krisztusi, az evangéliumi elvek. Végre van benne köztársasági jelleg, amennyiben egyrészt a pápát úgy választják, másrészt az Egyházban az összes méltóságok nem a születés, hanem a személyes érdem jogán nyerhetők el, úgyhogy a legalsóbb osztályok gyermekei is elérhetik a legmagasabb egyházi méltóságokat. (Pl. X. Pius pápa falusi kisbíró fia volt, hazánkban pedig a legutóbbi négy hercegprímás csupa szegény iparos, illetve földművelő gyermeke volt.)

37. Kik választják a pápát?

A bíborosok.

A bíborosokat az Egyház papjai közül a pápa nevezi ki. A bíborosok rangban a pápa után következnek. Nevüket bíborvörös színű ruhájuktól kapták. Hazánkban ezidőszerint az esztergomi érsek is bíboros (latinul: *kardinalis*).

A bíborosok száma különböző, de 70-nél több nem lehet.

A pápa halála után a bíborosok összejönnek, hogy megválasszák az új pápát. Akire

a szavazatok kétharmada esik, az lesz a pápa. Az új pápa új nevet vesz fel s őt a legidősebb bíboros a pápai hármassal (tiara) megkoronázza.

38. *Mik a szerzetesek?*

Egyházi személyek, akik fogadalmat tesznek, hogy közös szabály szerint tökéletesebb életre törekszenek.

A szerzetesek többnyire a következő három erényre tesznek fogadalmat: engedelmesség, szegénység és lelki tisztaság.

Vannak férfi és női szerzetek.

A férfiszerzeteseket nagyjában négy csoportra lehet osztani. Vannak, akik legfőképpen lelkipásztorkodással, mások inkább tanítással, ismét mások testi munkával foglalkoznak, végre akik a pogányok megtérítésén fáradoznak.

Lelkipásztorkodással és hitelesítéssel foglalkoznak a következők: Jézus társaságának tagjai (jézuiták, rendi ruhájuk fekete, fekete övvel), a Szent Ferenc-rendiek (franciskánusok, ruhájuk barna, fehér, kötélszerű övvel); Kapucinusok (ruhájuk olyan, mint a franciskánusoké, de szalkállt viselnek); Szent Domonkos-rendűek (dominikánusok; öltönyük fehér, szíjjal van átkötve); Karmeliták (reverendájuk barna, szíjjal van átkötve, elől-hátul vállruha (skapuláré) lóg le); Minoriták (reverendájuk fekete); Szerviták (fekete reverenda); Lazaristák (fekete reverenda); Az Isteni Ige Társasága (fekete reve-

renda) és az egyetlen magyar férfiszerzetesrend: a Pálosrend (melyet II. József császár felosztatott, úgyhogy csak legújabbán telepedett le néhány tagja ismét hazánkban; ruhájuk fehér).

Tanítással és neveléssel foglalkoznak: A Szent Benedek-rendűek (bencések, fekete reverendával és skapuláréval); a ciszterciták (fehér reverenda, fekete skapuláréval); a Kegyes tanítórendűek (piaristák, öltönyük a világi papokéhoz hasonló); a premontreiek (reverendájuk és skapuláréjuk fehér, övük kék) és a jezsuiták (l. fent); a Szalézi Szent Ferenc társaságának tagjai (szaléziánusok, fiúnevelő-intézeteket vezetnek, fekete reverenda) és az iskolatestvérek (fekete bő reverenda öv nélkül).

Testi munkával foglalkoznak: az irgalmasrendűek (betegápolással; fekete reverenda, szíjjal átkötve); a trappisták és karthauziak. Utóbbi két rend az összes rendek között a legszigorúbb. (Hazánkban nem működnek.)

Némely szerzetben kétféle tagok vannak: papok (illetve papjelöltek) és ú. n. segítő (laikus) testvérek, akiket nem szentelnek papokká.

A női szerzetesrendek, illetve vallásos társulatok, többnyire tanítással vagy betegápolással foglalkoznak. Sok fajuk van. E helyen csak a magyar eredetű «Jézus Szíve Nép-leányait», a Márta-testvéreket (betegápolók) és «Szegénygondozó nővéreket» említjük meg. Utóbbiak hazánk 13 helyén közel 13 ezer szegényt részesítenek rendszeres gondozás-

ban. Ugyancsak magyar eredetűek a Szociális Missziós Nővérek és a Szociális Testvérek, akik nagy érdemeket szereztek szociális téren.

A szerzetesek mindenkor áldásosan működtek az Egyház és az emberiség javára. Mint a Gondviselés eszközei különféle korok és társadalmak szükségleteit elégítik ki. Szigorú életükkel a híveknek nemes példaadói. A szerzetesek Európa tanítói, nevelői, megterítői, az irgalmasság apostolai, a nép barátai, a béke hírnökei voltak. Az ókor műalkotásait ők mentették meg, a népvándorlás romjai fölött új világot teremtettek. Általában a művelődésnek megalapítói voltak. A népeket a hiten kívül földművelésre, iparra, tudományra tanították. Európa első iskoláit, nevelőintézeteit és egyetemeit szerzetesek létesítették.

Hazánkban még ezen felül a szerzetesek voltak a történetírók, az események megörökítői, a nyugati műveltség meghonosítói, a tudósok, a királyok követői, a királyi hercegek nevelői, a törvényszerkesztők, a szellemi élet vezetői, a nép orvosai s betegápolói, a gyűlések jegyzőkönyvvezetői, oklevél-írók és ünnepi szónokok.

A szerzetesek ma is tanítanak, ápolják a belpoklos és egy ragályos betegeket, oktatják a pogányokat, szelidítik az emberevőket, a pogányok között terjesztik az igaz hitet, a tiszta erkölcsöt és a művelődést, még pedig állandó életveszély között, fizetés nélkül, egyedül Isten és a lelkek iránti szeretetből.

A házasság szentsége.

39. *Hogyan történik a házasságkötés ?*

A jegyesek a saját lelkészük (vagy annak helyettese) előtt és két tanu jelenlétében kijelentik, hogy házastársak akarnak lenni.

Házasságot egymással csak azok köthetnek, akik között nincs házassági akadály. Ilyen akadály pl. a közeli vérrokonság, a mással még fönálló házassági viszony, a jegyesek különböző vallása stb.

Egyházunk némely akadály alól egyes megokolt esetekben felmentést ad. (Dispensáció.)

A házasságkötést eljegyzés előzi meg, vagyis kölcsönös házassági ígéret.

A jegyeseket háromszor kihirdetik a templomokban, hogyha valaki közöttük házassági akadályt tudna, ezt a plébánosnak bejelenthesse.

A házasságkötés előtt a jegyesek meggyónnak, hogy a megszentelő kegyelem állapotában vehessék fel a szentséget. Az Egyház a házasságkötést különféle imákkal és szertartásokkal köti össze.

Ha a jegyesek jegygyűrűket hoznak magukkal, a pap ezeket megáldja és felcserélve az új házasság ujjára húzza. A jegygyűrű a házastársi hűség jelképe : amint a gyűrűnek nincs vége és rozsdamentes, az új házastársak hűsége is állandó s zavartalan legyen.

A házasságkötés után a házastársak jobbkezüket a feszületre teszik és megesküsznek, hogy holtukig el nem hagyják egymást.

Házasságkötés.

Csak az a házasság érvényes, amelyet a jegyesek egyikének plébánosa vagy ennek megbízottja előtt két tanu jelenlétében kötnek. Más pap csak akkor eskethet érvé-

nyesen, ha az illetékes plébánostól fölhatalmazást kap.

A házasság szentségében a jegyesek megkapják azokat a kegyelmeket, amelyek a szent, boldog, keresztény házasélethez szükségesek.

Magyarországon az *állami törvény* azt követeli, hogy a jegyesek az állami anyakönyvvezetői hivatalban is megjelenjenek és házassági szándékukat bejelentsék. Ez az ú. n. «polgári kötés». (Egyházi szempontból helytelenül nevezik «polgári házasság»-nak, mert a polgári kötés Isten szemében sem nem házasság sem nem szentség.)

Akik megelőgesznek a polgári kötéssel, s elmulasztják a szentségi házasságkötést, Isten előtt bűnös viszonyban élnek, gyónáskor nem oldozhatók föl, nem áldozhatnak, kereszt- és bérmaszülők nem lehetnek s egyházi temetésben nem részesülhetnek.

Az érvényes házasságot csak az egyik házastárs halála bonthatja fel. Az Úr Jézus mondotta: «Amit Isten egybekötött, ember el ne válassza!»

Egyházunk egyes súlyos esetekben megengedheti, hogy *férj* és *feleség* különválva éljenek (Kor. I. 7, 11.), de azért az illetők házastársak maradnak és új házasságra nem léphetnek.

Megtörténhetik, hogy az Egyház érvénytelennek nyilvánít valamely házasságot. Ez akkor történik, ha utólag kitudódik és bebizonyul, hogy valamely akadály miatt a házasság kezdettől fogva nem volt érvényes, vagyis hogy a felek voltaképp nem is kötötték meg egymással a házasságot.

Aki házasságot akar kötni, *mielőbb* jelentkezék plébánosánál.

40. Egyházunk milyen feltétellel engedi meg a vegyesházasságot?

a) ha a katolikus fél szabadon gyakorolhatja vallását és

b) ha az összes gyermekek katolikus nevelése biztosítva van. («Reverzális.»)

Vegyes házasságnak azt a házasságot nevezzük, amelyet kat. keresztény nem kat. kereszténnyel köt. (Ilyen pl. az ágostai evangélikus vagyis lutheránus, a református vagyis kálvinista, a görögkeleti stb.)

Egyházunk a vegyesházasoktól természetesen megkívánja, hogy a vegyesvallású jegyesek katolikus pap előtt kössék meg házasságukat, mert különben házasságuk Isten és Egyházunk előtt nem érvényes és a katolikus felet Egyházunk kiközösítéssel bünteti.

Egyházunk nem szereti a vegyesházasságot. «A vegyesházasság istenellenes, mert Istennek nem tetszhetik, ha a házasságban, hol a legnagyobb egységnek kellene uralkodnia, épp a leglényegesebb dologban, a hitben van szakadás.» (Prohászka.)

Azt a nyilatkozatot, hogy a jegyesek valamennyi születendő gyermeküket a kat. vallásban akarják nevelni — még a polgári kötés előtt —, közokiratba kell foglaltatniok, a következő hatósági személyek egyikénél: polgármester, főszolgabíró, járásbíró vagy közjegyző előtt. Aki gyermekét hamis hit-

ben engedi nevelni, szörnyű bűnt követ el annak lelke s örök üdvössége ellen, amelyet később következményeiben alig tehet jóvá.

4. Áldások.

41. *Mit tesz Egyházunk, amikor áld?*

Isten kegyelmét kéri valamely személyre vagy tárgyra.

Egyházunk a szentbeszéd és a szentmise végén megáldja a jelenlevőket ; megáldja a vetést, a lakást, az eledelt stb. Az áldásnak legfölségesebb módja az Oltáriszentséggel adott áldás (pl. szentséges mise, úrnapi körmenet, délutáni ájtatosság alkalmával).

Egyházunk áldó imájában azt a *különös* kegyelmet kéri, melyre a megáldandó személlyel vagy tárggyal kapcsolatban szükségünk van. Pl. az Egyház a kenyér megáldásakor arra kéri Istent, hogy a megáldott kenyér a fogyasztónak testi s lelki egészségére váljék.

Azt az áldást, amellyel Egyházunk valamely személynek vagy tárgynak állandó szent jelleget is ad, *szentelésnek* nevezzük. Ilyen a templom, oltár, harang, rózsafüzér, keresztúti stáció, temető stb. szentelése. (Nálunk a nép néhány áldást is szentelésnek nevez, pl. «búzaszentelés».)

Egyházunk áldásainak közvetítői püspökeink és többi papjaink (némely tárgyat csak a püspök szentelhet meg), de a Szentírás tanítása szerint a szülők is megáldhatják gyermekeiket.

Egyházunk az áldást külső szertartások között adja. Ilyenek a kereszttetés, a szenteltvízzel való meghintés, tömjénezés, szent olajjal való megkenés s hasonlók.

Egyházunk áldásainak sok aranyfonalával minden vonatkozásban mintegy átszövi életünket s ezzel magunkat is, környezetünket is, Isten különös oltalma alá helyezi.

5. Szent helyek.

42. Melyik az istentisztelet rendes helye ?

A templom.

Az Isten mindenütt jelen van. Őt tehát mindenütt imádhathatjuk. Egyházunk mégis, nagyon bölcsen, külön épületeket emel és szentel fel az istentisztelet céljaira. Ennek több oka van. Így :

a) Az Ószövetségben maga Isten rendelte el a templom (szövetség-sátor) felállítását. (Ábrahámot is külön kijelölt hegyre utasította, mikor Izsák feláldozását kívánta.) Az Újszövetségben Jézus Názarethől Jeruzsálembe több napos utat tett gyalog, csak hogy a templomba mehessen.

b) Istenhez méltóbb, ha Őt külön, neki szánt épületben imádjuk, mintha olyan helyeken imádnók, melyeket mindennapos, közönséges vagy alacsonyabb rendű célokra használunk. (A bárányszelídségű Jézus csak egyetlen egyszer fenytett testileg: amikor a templom szentségét védte !)

c) Természetünkben rejlik, hogy fontosabb ügyeink elintézésére külön helyeket vagy épületeket szánunk (piac, község-ház, városház, országház, laktanya, egyesületi ház, színház stb.) ; mi több, még a legközönségesebb ügyekben is társakat keresünk és alkalmas helyeket választunk. Így az iszogatónak otthon nem ízlik az ital úgy, mint a korcsmában. A táncoskedvűek otthon is kiugrándozhatnak magukat, mégis a tánctermeket keresik fel.

A történelem tanúsága szerint minden idők minden népének meg volt a maga külön istentiszteleti helye is.

d) A templom fölszentelt jellege, szent rendeltetése, megfelelő alakja, alkalmas berendezése, képei, szobrai, emlékei nagyobb áhitatra hangolnak.

e) A templom a híveket külsőleg is egy családdá forrasztja és a közös áhitatot fokozza. «Ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.» (Jézus szavai.)

f) Gyakorlati szempontból is szükséges a templom, mert pl. kedvezőtlen időben nem lehetne a szentmisét vagy a szentbeszédet szabadban megtartani. Itt sok más körülmény is erősen zavarhatná az istentiszteletet. (Másvallásúak jelenléte, hitetlenek vagy rosszakaratúak tiszteletlen, sértő magatartása, a figyelmet elterelő látványok, gépkocsik túlközlése stb.)

Természetesen szükség esetén a templomon kívül is lehet szentmisét végezni. A régi keresztények eleinte magánházakban, ké-

sőbb, az üldözések miatt földalatti rejtékhelyeken (katakombákban) tartották az istentiszteletet. Nagyobb népsereglet, fényesebb ünnepek vagy háború esetén ma is a szabadban keresnek alkalmas helyet a szentmisére («tábori szentmise»).

A templomot díszesen építjük. Így kívánja főséges céljának méltósága. Ezenfölül a legegyszerűbb ember is arra törekszik, hogy fészke, otthona minél csinosabb, kedvesebb legyen, hogy *szeressen* benne lakni és otthonosan érezhesse magát benne. Ugyanezt tesszük az Úr házával is.

A templom *tornya*, mint valami mutatoujj, a templom felsőbb rendeltetésére utal s egyúttal alkalmas ismertetőjele a templomnak.

A templom felszentelésének évfordulóját (a templom születésnapja) és a templom védőszentjének évfordulóját (a templom nevénapja) a templom búcsújának is nevezzük.

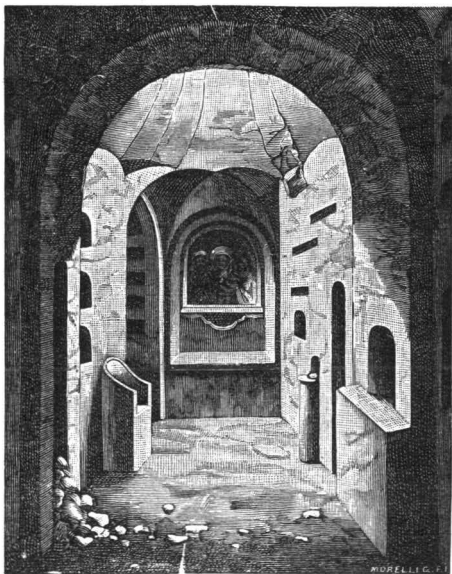
Istentiszteletre szolgáló kisebb templomokat kápolnáknak nevezzük.

43. Melyik a templom legfontosabb rendezési tárgya?

Az oltár.

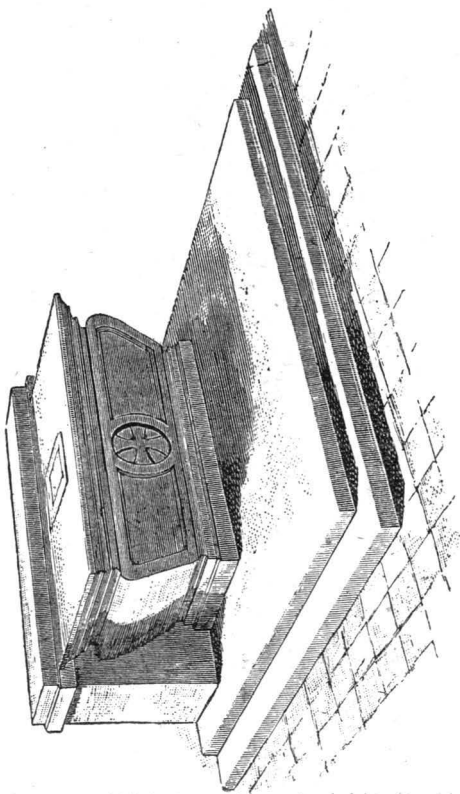
Az első miseoltár az utolsó vacsora asztala volt. A katakombákban a vértanúk sírjait (koporsóit) használták miseoltárnak. Erre emlékeztet a mai oltárok koporsóalakja és Egyházunk ezért rendeli, hogy ma is minden oltárban szent vértanúk ereklyéi legyenek. Az ereklyék vagy a kőoltár üregében, vagy az oltárba süllyesztett, négyzetalakú

kőlap mélyedésében vannak. Ezt a kőlapot *oltárkőnek* nevezik.

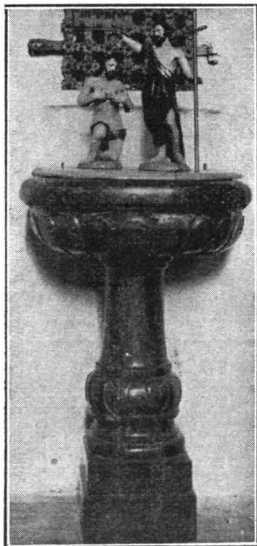
Óskeresztény katakombába.

Minden oltáron, amelyen szentmisét mutatnak be, feszületnek kell lennie és szentmise közben legalább két viaszgyertyának

Koporsóalakú oltár.

kell égnie. Az oltárgyertyák a világítás gyakorlati célján felül jelképezik Krisztust, «a

Keresztkút.

világ világosságát» és emlékeztetnek arra az időre, amidőn a katakombákba menekült keresztények gyertyák és fáklyák világítása mellett tartották az istentiszteletet. A gyer-

tya, mialatt másoknak világít, magát emészti föl. Ezért a gyertya egyúttal beszédes jelképe az Isten dicsőségéért, valamint a saját és felebarátja lelkéért dolgozó áldozatos léleknek is.

Némely oltáron állandóan őrzik a legfölségesebb Oltáriszentséget. Az ilyen oltárt Szentséges-oltárnak nevezzük. Csak az Oltáriszentség avatja a templomot Isten házává. Ezért valójában csak a katolikus templom Isten háza. A másvallásúak templomai csupán imaházak vagy szertartástermek. Az Oltáriszentség a templom lelke, gyújtópontja, legfőbb kincse. Az egész templom az oltárért, az oltár pedig az Oltáriszentségért van.

A templom fontosabb fölszereléséhez tartozik még a szószék, a gyóntatószék és — plébániatemplomokban — a keresztkút. A keresztkút nagyobb kőedény, melyben a kereszteléshez használt szenteltvizet (keresztvíz) tartják.

44. Miért használnak papjaink az istentisztelet végzésekor külön öltözetet?

Hogy ezzel is kiemeljék az istentisztelet szentségét és fölségességét.

A szertartásos ruhának már a szabása s anyaga is különbözik a közönséges és világi ruhákétól, annak jelképeül, hogy azokban papjaink nem a világnak, hanem az Égnek szolgálnak.

Papjaink (püspökeink) a szentmiséhez az ú. n. miseruhát (kazula) öltik magukra;

Miseing, karkötő, stóla.

egyéb szertartásoknál csak karinget, stólát vagy vecsernyepalástot viselnek.

A miseruhához hozzátartozik : a *vállkendő* (a papjaink vállát takaró vászonkendő) ; a zsinórövvvel megerősített, hosszú, földig érő, gyolcsból készült *miseing* : a *karkötő* (a papjaink bal-karjára kötött s lelógó szélesebb szalag, mely hajdan kéztörlésre szolgált) ; a *stóla*, vagyis a vállakról lecsüngő (vagy keresztbe tett) széles, hosszú szalag, mely a papi hatalom jelképe.

A *karing* a miseing rövidebb alakja, a *vecsernyepalást* pedig bokáig érő, az egész testet befödő díszesebb köpeny, amelyet papjaink ünnepélyesebb körmeneteken, temetéskor és a délutáni ájtatosságokon használnak.

Egyházunk az istentiszteleten más-más

színű öltözetet használ. *Ötféle egyházi szín van:* a fehér (pl. Urunk vagy Boldogságos

Miseruha.

Szűzanyánk ünnepein); a piros (pl. a Szentlélek vagy vértanuink ünnepein); a zöld (legtöbbször vasárnapon); a lila (a bűn-

bánat színe, pl. nagyböjtben, ádventban) és a fekete (gyászmisén, felnőttek temetésekor).

Vecseryepalást.

45. Egyházunk hová temeti elhunyt híveit?

A temetőbe.

A temető az elhunyt hívek eltemetésére rendelt, megszentelt földterület.

Egyházunk még halálukban is szereti híveit és azzal tiszteli meg őket, hogy holttesteiket külön, megszentelt földbe, temeti. Hiszen testünk a lelkünk lakása, a jócselekedetekben munkatársa, a szentáldozásban az Oltáriszentség cibóriumuma (áldoztató kelyhe) és egykor részese lesz az örök boldogságnak.

Egyházunk a holtakat «beszenteli» vagyis lelkük üdvösségéért imádkozva és szertartások között kíséri őket utolsó útjukra és helyezi őket sírjukba. Egyházunk könyörgésekbe, imába és áldásba, e soha el nem múló értékekbe göngyölgeti halottait. Gyászszertartásának mély és fekete pompájában mindig a vigasztalás gondolatát hirdeti, a föltámadás diadalát juttatja eszünkbe, és az örök élet fényességéért imádkozik. Ártatlan gyermekek temetésén pedig az Egyház fehér színbe öltözik és a gyermeki lélek megdicsőüléséért, hálaadásul, dicséretet zeng.

A halottégetést az Egyház nem engedi meg, mert híveinek holttestét Krisztus sírbátételéhez hasonlóan, sírba kívánja fektetni és mert a hullapörkölés sérti a kegyeletet. Azonfölül az igazságszolgáltatás is nagy kárát valaná a hullapörkölésnek, mert a tapasztalat szerint rendkívül sok esetben éppen a már eltemetett és később kiemelt (exhumált) holttest megvizsgálása ad támpontokat a rendőrségnek és a bíróságnak valamely büntett fölfedezésére. (Mérgezés, megfojtás, Tiszazug bűnei!) A tudomány is rendkívül sokat kö-

szönhet annak, hogy a régiek nem égették el holtjaikat. (Egyiptomi múmiák, Tut-Anch-amon sírja, nálunk az angyalföldi, szentesi, pusztai-istvánházi leletek.) A természet sem ismeri a hullák elégetését, hanem a maga módján gondoskodik azok eltakarításáról.

46. Egyházunk milyen nyelven végezteti a hivatalos szertartásokat ?

Latinul.

A latin nyelv jó oldalai : *a)* kifejezi Egyházunk egységét és holt nyelv lévén, értelme nem változik. *b)* Az istentiszteletet ünnepiesebbé teszi. *c)* A latin nyelv többnyelvű községekben, országokban sok viszálynak, torzsalkodásnak és féltékenykedésnek elejét veszi.

(A latin nyelv jogosultságáról lásd bőven : Tower Vilmos: «A katolikus hitvallás» II. kiadás 345—367. oldal.)

6. Szent idők.

47. Hogy hívod azt az időszakot, amely alatt Egyházunk szertartásaiban évenként fölidézi a megváltás sorozatos eseményeit ?

Egyházi évnek.

Az egyházi év Advent első vasárnapján kezdődik és a Pünkösdhöz tartozó vasárnapok utolsó hetével végződik. Az egyházi év tehát előbb kezdődik, mint a polgári. Egyházunk ezzel is azt jelzi, hogy a lelkiekről

való gondoskodás előbbre való s fontosabb bármely földi ügynél.

Amint a szőlőtő évről-évre kihajt. Jézus élete is minden évben újra és újra kezdődik s mintegy megismétlődik az egyházi év ünnepeiben és szertartásaiban.

48. *Hány főrésze oszlik az egyházi év ?*

Három főrésze : a karácsonyi, húsvéti és pünkösti ünnepkörre.

Karácsony minden év december 25-én van. Karácsonykor az Úr Jézus Krisztus születését ünnepeljük. E napon minden papunk három szentmisét mondhat, de a híveknek nem kell három szentmisét hallgatniok. Elég egyet hallgatniok. (Aki pl. az éjjeli misén volt, nem köteles délelőtt más szentmisén megjelenni.)

Karácsony ünnepét megelőzi az ú. n. *Ádvent* vagyis az Úr eljövételére előkészítő szent idő. Négy vasárnapot ölel fel. Boldogságos Szűzanyánk *Szeplőtelen Fogantatásának* ünnepe (december 8.) is az adventi időbe esik, annak az emlékezetére, hogy Szűz Mária Isten különös kegyelméből nem született az ősbűnben.

Karácsony másnapján (december 26-án) *Szent István első vértanu* ünnepét üljük, mert ő volt az első, aki tudatosan ontotta vérért Jézusért. Szent István vértanu napja nem kötelező ünnep.

A karácsonyi ünnepkörbe esik még : *Vízkereszt* és *Gyertyaszentelő Boldogasszony*. Vízkeresztkor (január 6.) elsősorban azt ünnepeljük, hogy Krisztus Urunk a pogányokat

is meghívta Egyházába. (A három napkeleti bölcs.) Mivel e napon egyúttal Jézus megkereszteltetését is ünnepeljük, Egyházunk e napon vizet szentel. Innen az ünnep magyar elnevezése. Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén (február 2.) az Úr Jézus templomi bemutatását és följánlását ünnepeljük. Mivel ez alkalommal az agg Simeon megjövendölte a kisdéd Jézusról, hogy a népek világossága lesz, Egyházunk e napon szenteli meg a gyertyákat; innen az ünnep neve. Gyertyaszentelő Boldogasszony sem kötelező ünnep.

A húsvéti ünnepkör:

Húsvét az Úr Jézus dicsőséges feltámadásának ünnepe. Húsvét minden évben a március hó 21-ét követő holdtölte utáni vasárnapon van, tehát évenként a naptár más-más napjára esik.

Húsvét ünnepét az ú. n. *Nagyböjt* (40 napi böjt) előzi meg, mely Hamvazószerdán kezdődik. Hamvazószerdán Krisztus papja szentelt hamut hint fejünkre e szavak kíséretében: «Emlékezzél meg, ember, hogy por vagy és porrá leszel!» — és ezzel a földi élet mulandóságára, bűnbánatra és az örökkévalóságra figyelmeztet. A hamuval való meghintés a régi egyházban a nyilvános bűnösök előírt vezekléséhez tartozott. Később azután számosan önként is csatlakoztak a vezeklőkhöz, úgyhogy a hamvazás a középkortól kezdve általános szertartássá vált.

A nagyböjti időt jellemzi a bűnbánati hangulat és jelleg. Ezért a szentmise szövegéből elmaradnak az örömet jelző részek (Gló-

ria, Alleluja stb.), hacsak az illető napon nincs valamely ünnepről vagy szentről a szentmise.

Hamvazás.

Nagybőjtbe esik *Gyümölcsoltó Boldogasszony* ünnepe (márc. 25.) az angyali üdvözlés emlékére.

Nagyböjtbén — kivéve a vasárnapokat — a 21—60 éves korúak naponta csak egyszer lakhatnak jól. (Kivéve a betegeket, lábadozókat, nehéz munkát végzőket, katonákat, csendőröket, pénzügyőröket és börtönőröket.) Az egyházi ételtilalomról lásd bővebben Tower V.: «Krisztus akarata», IV. kiadás, 41—44. kérdést.

A nagyböjt utolsó hetét Nagyhétnek nevezzük. A *Nagyhét* Virágvasárnapkal kezdődik. Így nevezzük, mert Egyházunk e napon virágzó ágakat (barkát, pálmát) szentel és e szentelt ágakkal körmenetet tart. Ez a barkás körmenet Jézus utolsó és ünnepélyes jeruzsálemi bevonulásának emléke; azért ment, hogy érettünk szenvedjen és meghaljon, a nép pedig pálmaágakat hintett útjára.

A virágvasárnapi szentmisében a miséző olvassa, mások meg néha eléneklik Jézus szenvedésének történetét, az ú. n. passiót. (Passio latin szó, szenvedést jelent.) A passiót (más-más evangéliumi szöveg szerint) megismétlik nagykedden, nagyszerdán és nagypénteken. A passio e szavainál: «lehajtá fejét és kiadá lelkét», a miséző és a hívek, mélységes gyászuk jeléül, letérdelnek.

A Nagyhét csütörtökét *Nagycsütörtöknek* nevezzük. Ez a nap az utolsó vacsorának és az Oltáriszentség alapításának emléknapja. Ezért e napnak némi örömjellege van (fehérszínű miseruha, Glória), de az örömet elnyomja a gyász, amelynek jeléül Glória után elnémulnak az orgona, a harangok és a csengetyűk, egészen a nagyszombati miséig. Ha-

rang és csengetyű helyett fakereplőket használunk.

Szentmise után, annak jeléül, hogy az Úr Jézust megfosztották ruháitól, az oltárokat megfosztják ékességeiktől.

Püspöki templomokban e napon van az olajszentelés és a lábmosás.

Nagypéntek Jézus kereszthalálának emléknapja. E napon nincs szentmise, csak áldozási szertartás, mivel Jézus a kereszten mutatta be tökéletes áldozatát, amelynek a szentmise csak megújítása. A szentmiséhez hasonló megható szertartást csonkamisének is nevezük. A pap azt a Szent Ostyát, melyet a csonkamisében imádásra felmutat, már az előző napi misében változtatta át. A csonkamise után a pap a Szentséget a «Szentsír»-nál helyezi el a hívek imadására.

Nagyszombaton a szentelt tűz és a «Húsvéti gyertya» a föltámadt Jézust jelképezi. E napon szenteli meg az Egyház a keresztvizet is, mivel a régi időkben a felnőtteket ilyenkor keresztelték meg. A szentmise elején (Glória) ismét megszólalnak az orgona, a harangok és a csengetyű. Estefelé pedig az Oltáriszentséggel tartott ünnepélyes körmenettel fejezzük ki örömünket az Úr Jézus föltámadásán.

Húsvét-vasárnap, mint Jézus föltámadásának emléknapja az Egyház legnagyobb ünnepe.

Húsvét utáni időben (április 25-én) az egyház kivonul a szántóföldekre és megáldja a vetéseket és szőlőket.

Mivel Jézus föltámadása után a 40-ik na-

pon szállt föl a mennybe, azért a Húsvét utáni 40-ik napon ünnepeljük Urunk mennybemenetelének napját. A neve *Áldozócsütörtök*. Nevét onnan nyerte, mert régebben ez lévén a húsvéti áldozás végső időpontja, e napon sokan járultak a szentáldozáshoz. (Ma a húsvéti áldozás ideje Nagyböjt első vasárnapjától Pünkösd utáni első vasárnapig szokott tartani.)

Áldozócsütörtök előtti három napon, az ú. n. *keresztjáró napokon*, a hívek valamely nyilvános kereszthez vonulnak vagy más-más templomba mennek, hogy Isten áldását leesdekeljék, főkép a termésre.

A *pünkösdi ünnepkör*:

Pünkösd, a Szentlélek ünnepe, Áldozócsütörtök utáni tizedik napon van, mert Krisztus Urunk mennybemenetele után a tizedik napon küldte el a Szentlelket.

A pünkösdi ünnepkörhöz számítjuk a Pünkösd-től Adventig terjedő idő vasárnapjait (számuk 24—27).

A pünkösdi időbe esnek a következő ünnepek:

- a) *Úrnapja*, a legméltóságosabb Oltáriszentség ünnepe, szentséges körmenettel.
- b) Jézus szent Szíve ünnepe (az Úrnap utáni második pénteken) nem parancsolt ünnep.
- c) *Péter-Pál*, a két legtevékenyebb apostol ünnepe (június 29).
- d) *Nagyboldogasszony* (augusztus 15), Szűzanyánk halálának és mennybemenetelének emléknapja.
- e) *Szent István királyunk ünnepe* (augusztus 20).
- f) *Kisasszony napja*. (Mária születésének ünnepe), szeptember 8.
- g) *Krisztus királyságá-*

nak ünnepe (október utolsó vasárnapján).
 h) *Mindenszentek* (november 1). Mindenszentek ünnepét követi Halottak napja (november 2). Mindenszentekkor a győzedelmes Egyház tagjait ünnepeljük, Halottak napján pedig Egyházunknak a tisztítóhelyen szenvedő tagjairól emlékezünk meg, hogy rajtuk segítsünk. Halottak napján a pap három misét mondhat.

49. Minek nevezzük a nagy ünnepek előkészítő napját?

Vigiliának.

Vigilia latin szó, annyit jelent, mint virrasztás. Régente t. i. a hívek az ünnepeket megelőző éjjel virrasztottak és imádkoztak. Ilyen vigilia van Karácsony, Húsvét, Pünkösd, Nagyboldogasszony és Mindenszentek előtt. Az előbbi négy vigilianapon nem szabad húst ennünk és (a 21—60 éveseknek) valamennyin tilos a többszöri jóllakás. Nagyszombaton azonban már délben megszűnik minden ételtilalom.

7. Egyházi ajtatosságok.

50. Van-e az Egyházban a szentmisén kívül más közös istentisztelet is?

Van. Pl. a délutáni istentisztelet, egyházi körmenet stb.

A délutáni istentisztelet lehet vagy litánia vagy vecsernye.

A *litánia* vagy könyörgés különféle fohászoknak fölváltva való imádkozása. Nyilvános istentiszteleten csak a következő litániákat imádkozhatjuk : Jézus szent Nevéről, Jézus szent Szívéről, a Lorettóit vagyis Szűz Máriáról, Szent Józsefről és Mindenszentekről. (Hozd el imakönyvedet az iskolába !)

A *vecsernye* a papi zsoltosmának, vagyis a hivatalos papi imakönyvnek a délutáni időre rendelt része.

A *körmenet* a templomon kívül zárt sorokban tartott vallásos jellegű fölvonulás. Arra szolgál, hogy a világ előtt ünnepélyesen tüntessünk Istenünk mellett és megvalljuk közös szent hitünket. Maga az Úr Jézus is a körmenettel ment Jeruzsálembe 12 éves korában a húsvéti ünnepekre. A körmenet egyúttal apostolkodás is, mert vele másokat is föllelkesítünk és Krisztus követésére vonzunk. A tömeg mindig hatást gyakorol. Magunk pedig körmeneten ne kíváncsiságból vagy szórakozásból vegyünk részt, hanem Isten dicsőségére, lelkünk üdvére és a hitvalóság szándékával.

Egyéb szokásos közös egyházi istentiszteletek : A szentségimádás, az olvasó közös elmondása, a keresztúti ájtatosság, a májusi ájtatosság és a búcsújárás.

A *szentségimádás* az oltáron ünnepélyesen kitett legfölségebb Oltáriszentségnek egész napon át való közös imádása.

A *szent olvasó* vagy *rózsafüzér* a Miatyánk-
nak és az Üdvözlégynek olyan váltakozása,
hogy imádkozásuk közben a megváltás más-
más titkáról elmélkedünk. (Közelebbi mód-

ját minden imakönyvben fellelheted és ha megkéred Krisztus papját, szívesen megtanít rá.)

Keresztútnak nevezzük a Krisztus Urunk szenvedésének egyes mozzanataira emlékeztető 14 fakeresztet. (Legtöbbször a kereszt alatt az illető mozzanatot ábrázoló festmény-nel vagy szoborral.) A keresztúti ájtatosság abban áll, hogy a 14 kereszt («stáció») előtt elhaladva, mindegyik előtt elmélkedünk Krisztus szenvedésének megfelelő mozzanatról. Egyházunk a keresztúti ájtatosságot számos búcsúval látta el.

Búcsújárás valamely kegyhelynek vallásos körmenettel összekötött fölkeresése. *Kegyhelynek* pedig az olyan helyeket nevezzük, amelyeket Krisztussal vagy valamely szenttel való kapcsolat megszentelt (pl. Szentföld, Szent Péter sírja), vagy pedig az olyan helyeket, amelyeken a tapasztalat és Egyházunk tanúsága szerint Isten föltűnően meghallgatja a hívek könyörgését. (Lourdes, olv. Lurd, Mária-Cell, Andocs, Máriabesnyő, Radna, Mária-Remete, Márianosztra, Máriagyúd, Máriapócs stb.)

Nem tartoznak az ú. n. hivatalos ájtatosságok közé, de fontosságuk miatt meg kell említenünk a missziókat és a lelkigyakorlatokat.

Missziónak nevezzük azokat a sorozatos szentbeszédeket, melyeket (többnyire idegen papok) több napon át valamely község vagy városrész számára tartanak. A misszióknak célja a nép lelki megújhodása.

A *lelkigyakorlat* néhány (pl. 3) napon át

tartó elvonulás lelki megújulás céljából. Lelki gyakorlatot tarthat magános személy, de tarthatnak többen együttvéve is. A lelkigyakorlatot legtöbbszörre egy erre alkalmas lelki atya vezeti s irányítja. Hazánkban férfiak részére Budapesten (a «Manréza» I., Labancút 57. és Pásztori-ban (Sopron m. u. p. Szilsárkány), nők részére pedig Pécelen és Pécsett (Mátyás Flórián-u. 46.) külön lelkigyakorlatos ház épült, ahol minden állású s foglalkozású férfi, illetve nő csekély díjazás ellenében tarthat lelkigyakorlatot. De sok más szeretetház és zárda is szívesen lát híveket lelkigyakorlatra.

Mind a missziónak, mind a lelkigyakorlatnak óriási hatása van a lelki élet fellendítésére és a lelkek megszentelésére.

FÜGGELÉK.

Templomi illemszabályok.

«Szent a hely, ahol állasz!»

1. Istentiszteletre pontosan jelenjél meg! A későn érkezés tiszteletlenség és tapintatlanság Istennel és felebarátoddal szemben. A későn jövő meglopja Istent, másra fordítván a neki szentelt időt, meglopja vagyis megfosztja önmagát sok kegyelemtől és meglopja felebarátait, akiknek ájtatosságát megzavarja.

2. Templomba jövet és onnét menet az ajtót ne csapkodd, sem nyitva ne feledd, hanem nyisd ki és csukd be csendesen.

3. Ne állj meg a templomajtó közelében, mert ezzel torlódást idézel elő. (Sajnos, ez nálunk nagyon rossz szokás!)

4. A férfiak ülőhelye a főbejárattól nézve a jobb-, a nőké pedig a baloldal.

5. Illetlenség és neveletlenség, ha a fiatalabbak elfoglalják az ülőhelyet és az idősebbeket, főkép az öregeket állani hagyják. A fiatalabbak fölszólítás és vonakodás nélkül engedjék át az ülőhelyeket a náluk idősebbeknek vagy betegeknek.

6. Ne foglald el a pad sarkát, nehogy az

utánad érkezőnek rajtad keresztül kelljen a helyére beszorzkodnia.

7. A templomban járj mindig csendesen, lábbujjhegyen. Súlyos nevelatlenség és tapintatlanság szentmise vagy szentbeszéd közben ki-bejárni, a cipővel a templomon végig kopogni.

8. Ugyancsak nagy illetlenség, ha valaki szentbeszéd közben súlyos ok nélkül föltűnően elhagyja a templomot, mert ezzel zavarja az Úr szolgáját és a híveket, azonfölül távozását tüntetésnek is minősíthetik.

9. Sohase viselkedj a templomban feltűnően és úgy, hogy mások figyelmét magadra tereld.

10. Közös ima esetét kivéve a templomban ne imádkozzál hangosan, félhangosan, még csak suttogva sem, mert ez szomszédodat zavarja és bosszanthatja.

11. Szentbeszéd közben fojtsd el a köhécselest és a tüsszentést.

12. Nagy illetlenség, tiszteletlenség és a közegészség elleni bűn a templomban való köpködés. Ha ez elkerülhetetlen volna, használd zsebkendődet !

13. Templomban ne rázd ki a térdeléskor ruhád alá terített zsebkendődet, se a nadragodat ne porold le, mert az így keletkezett por a magad és mások egészségét rontja.

14. Katolikus nő az Isten házáat nem szentségteleníti meg szemérmetlenül rövid, kivágott vagy átlátszó ruhával.

15. Virágot, pénzt, gyergyát stb. ne tégy soha az oltárra, hanem add át a sekrestyében a papnak vagy sekrestyésnek (egyházfinak).

16. Keresztelés, bérálás vagy esküvő alkalmával ne beszéljess és ne tolongj. Súlyos és megbotránkoztató neveletlenség, ha valaki kíváncsiságból a templompadokra áll vagy erőszakkal utat tör magának előre. Az új házasságokat ne üdvözzöld a templomban. Van arra még másutt is hely és alkalom! A templomban inkább imádkozzál értük.

17. Gyónás alkalmával szintén kerülj a tolongást és mialatt más gyónik, ne menj nagyon közel a gyóntatószékhez.

18. Áldozzál az erre szánt szokott, rendszer vagy kijelölt időben! Ezen időn kívül súlyos ok nélkül kíméletlenség a papot igénybevenni, mert annak más elfoglaltsága is van.

19. Áldozáskor az áldoztató korlátnál ne hagyj üres helyet, hanem térdelj a többiek mellé és Krisztus vétele után azonnal engedj át helyedet az utánad következőknek.

TARTALOM.

Szertartástan.

	Oldal
1. Szertartások.....	3
2. A szentmise.....	4
3. Szentségek	23
4. Áldások	54
5. Szent helyek	55
6. Szent idők	66
7. Egyházi ájtatosságok	73
Függelék : Templomi illemszabályok..	77

SZERZŐNEK

LEGIDŐSZERŰBB KÖNYVEI

Tower V.: *«A hipnotizmus.»* Érdekesnél érdekesebb és rendkívül tanulságos mű. Ára 2 P. E könyvet a Vall.- és Közokt. miniszter és az Orsz. Ifjúsági Tanács hivatalból ajánlotta.

Tower V.: *«Illem-Kódex.»* II. kiadás. 3 P.

Tower V.: *«A pápák szerepe Hazánk megmentésében és fennmaradásában.»* 5 P.

Tower V.: *«Amit Napoleon életrajzai elhallgatnak.»* A világ minden nyelvére lefordítva. 3 P.

Tower V.: *«A katolikus hitvallás.»* II. kiadás. A katolikus vallás alapos, széleskörű ismertetése. 5 P.

Tower V.: *«Krisztus Igazsága»* (hittan). 70 fill.

Tower V.: *«Krisztus Akarata»* (erkölcstan). 90 fill.

Tower V.: *«Krisztus Közelsége»* (liturgia). 70 fill.

Tower V.: *«Krisztus Ország»*, az egyedüli, szellemtörténeti alapon írt kat. egyháztörténelem. Ára 1.40 P.

Tower V.: *«Papi és szerzetesi diéta.»* Ára 3 P.

Tower V.: *«Levelek egy szülőhöz.»* Ára 2 P.

Tower V.: *«A képességvizsgálat.»* Ára 1 P.

E könyvek megrendelhetők

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULATNÁL ÉS A SZERZŐNÉL

(Budapest, I., Lógodi-utca 9.) Utóbbinál 10 % engedmény a pénz előzetes elküldése esetén.

(Csekksz.: 58.394.)